

Маковецька І.М., к.е.н.,
Югов В.Ю., магістр
Державний університет телекомунікацій

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Стаття присвячена сутності стратегічного планування та важливості його використання на підприємстві при здійсненні його діяльності. Проаналізовано переваги стратегічного планування діяльності підприємства, які проявляються через характер розв'язуваних при цьому завдань, а також методів їх рішення. Наведена послідовність для формування цілей стратегічного планування для підвищення конкурентних позицій у середовищі підприємства. Розглянуто основні етапи процесу стратегічного планування, що дозволяють впроваджувати у систему управління підприємством заходів необхідних для перспективного розвитку стратегічного планування діяльності підприємства.

Ключові слова: стратегічне планування, стратегія, підприємство, управління, зовнішнє і внутрішнє середовище

Постановка проблеми. Інноваційний світ диктує нові вимоги до впровадження актуальних видозмінених концепцій стратегічного планування на підприємстві. Стратегічна діяльність підприємства обумовлена систематизацією факторів як і внутрішнього так і зовнішнього середовища. Перспективи розвитку стратегічного планування залишаються одними із вагомих в будь-якій сфері діяльності підприємства. Адже, у питаннях як правильно та ефективно розробити той чи інший план використовуючи інформатизацію та автоматизацію документообігу служб та відділів підприємства, покладаються на чіткі розрахунки та розробки ефективної стратегії розвитку підприємства.

Для перспективних підприємств ефективність їхньої діяльності визначається через план дій, де повністю змінюється роль стратегічного планування в системі управління підприємством. Тому важливо зробити перші кроки на шляху стратегічного аналізу та планування розвитку, що в свою чергу потребує розробки та послідовного впровадження довготермінової комплексної стратегії розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблематики стратегічного управління підприємством присвячені праці багатьох науковців, зокрема: І. Ансоффа, В.Гейца, П. Друкер, М. Портер, А.Чухну тощо. Розкриттям ролі стратегічного планування на підприємстві займалися такі українські вчені, як І.О. Бланк, Н.М. Богацька, О.А. Гафурова, В.Ф. Горячук та інші. У своїх працях вчені підтверджували той факт, що недостатньо вивчені і практично апробовані основні теоретико-методологічні аспекти стратегічного планування функціонування та розвитку підприємств різної форми власності. Проте, ще недостатньо розкриті питання формування ефективної моделі стратегічного управління діяльності підприємства.

Метою статті є визначення основних характеристик стратегічного планування на сучасному етапі, визначення проблем під впливом яких вони формуються та переваг для ефективного функціонування діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. В ХХІ столітті першоджерелами у формуванні підходів стратегічного планування на підприємстві є запозичення з праць зарубіжних науковців і практик зі східних, американських і європейських підприємств з огляду на те, що

Україна ще не володіє великим досвідом у даній сфері. Сьогодні потрібно розуміти і методи втілення і новітні підходи стратегічного планування діяльності підприємств з урахуванням ризиків на українському ринку. Виникнення кризових ситуацій і поступове їх згасання дозволить підприємству працювати більш стабільно та забезпечить йому гарні можливості щодо подальшого фінансового зростання.

Ступінь залежності підприємства від стану середовища визначається тим, в якій мірі воно змушене перебудовувати свої технології, продукцію, перекваліфікувати персонал, змінювати системи управління в залежності від зміни потреб споживачів або дій конкурентів [5, с. 217].

Для сучасного підприємства стратегічне планування є інструментом боротьби з кризовими ситуаціями та незрозумілими хаосними явищами і сприймається як засіб подолання зростаючої нестабільності зовнішнього середовища. Зарубіжні дослідження, об'єктом яких був вплив стратегічного планування на фінансові показники діяльності підприємства, виявили, що систематичне використання стратегічного планування спроможне значно покращити результати діяльності. Існує маса переваг стратегічного планування, де основні зазначені на рисунку 1.



Рис. 1 Переваги стратегічного планування діяльності підприємства

Для більш детального роз'яснення необхідно спочатку в'яснити з яких елементів складається стратегічне управління. Вченими та практиками з менеджменту доказано, що стратегічне управління включає в себе три компоненти: стратегічне планування, реалізацію стратегії, стратегічний контроль. Ось і з цього виходить, що стратегічне планування є одним із важливих сукупних елементів всього управлінського процесу на підприємстві.

З функціональних позицій під управлінням розуміють такий вид діяльності, котрий є формалізованим, крім цього, операційно, нормативно та алгоритмічно заданим, регламентованим за предметом, засобами, способом, результатом діяльності в часі та просторі [1].

Дослідники до поняття «інструменти стратегічного планування» відносять: «сукупність концепцій, підходів, системи показників, методів, моделей, вживаних в процесі прийняття і реалізації управлінських рішень, направлених на ефективний розвиток підприємства в довгостроковій перспективі» [1].

Одним із основних цілей які стоять перед стратегічним планування діяльності підприємства є забезпечення наявних переваг і створення нових можливостей шляхом координації дій управлінців. Визначальним плановим рішенням служать формулювання місії та уточнення конкретних цілей, що забезпечують її реалізацію.

Отже, є певна послідовність для формування цілей стратегічного планування:

1. Первинна постановка цілей.
2. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища.
3. Організація процесного моніторингу.
4. Організація результативного моніторингу.
5. Формулювання цілей керівників і працівників.
6. Інтегрування інтересів і остаточне формування планів і прогнозів.

На основі прийнятих цілей і з урахуванням результатів стратегічного аналізу виробляються рішення про основні напрямки дій і відповідних управлінських процедурах.

Швидкозмінним є зовнішнє середовище підприємств, особливо в сучасних умовах вітчизняної економіки. Такі тенденції зумовлені великою конкуренцією на ринку, насиченістю споживацького попиту, постійними змінами очікувань споживачів, індивідуалізацією внутрішнього ринку тощо. Ці зміни попиту потребують нових систем планування та стратегічного менеджменту підприємств [4].

Кожен компонент, який входить до комплексу стратегічного планування складається з відповідних елементів, поєднання яких у певній послідовності дає можливість здійснювати процес стратегічного планування. У процесі стратегічного планування залежно від прийнятого підходу виокремлюється від чотирьох до дев'яти етапів, кількість яких визначено за компонентами комплексу стратегічного планування або за їх елементами.

Основними етапами процесу стратегічного планування є такі, як:

1. Формування місії підприємства.
2. Визначення стратегічних цілей діяльності підприємства.
3. Аналіз та оцінка зовнішнього середовища.
4. Формування стратегії для підприємства.
5. Розробка стратегічних альтернатив.

Впровадження стратегічних планів розвитку на підприємстві допомагають підвищити його фінансово-економічну успішність на зовнішніх ринках, що призводить до посилення ефективності економічного зростання компанії. Успішним стратегічним планом можна вважати таку систему заходів, яка призводить до ефективного пристосування підприємства до умов зовнішнього ринкового середовища [6].

Стратегічне планування є актуальним для українських підприємств, які прагнуть покращити ситуацію на ринку.

За останні 30 років в Україні стратегічне планування здійснюється хаотично та охоплює виключно окремі сфери розвитку держави. Різними практиками на підприємстві поступово змінювалася ситуація на краще, але не було розроблено загальної методології для здійснення даної процедури на усіх рівнях управління підприємством і державою та в межах різних структур, які беруть участь у процесах управління. Усі наявні документи, які отримали назву стратегічних планів, містять виключно концептуальні положення та стратегічні орієнтири для здійснення діяльності щодо розвитку окремих сфер. Натомість дані стратегічні документи не містять ключових елементів, які безпосередньо вказують на їхню стратегічність – індикатори, терміни виконання, систему моніторингу та оцінки, відповідальні структури [3, с. 23].

Підприємства повинні впроваджувати процес стратегічного планування, адже сформований план дій для досягнення чітко визначених цілей, який має елемент гнучкості для подальшого удосконалення та складений на правдивій інформації, здатний забезпечити стабільний розвиток компанії на міжнародному ринку. Варто також зауважити, що стратегічне планування є універсальним інструментом для забезпечення розвитку компанії на зовнішньому ринку, але в той же самий час для кожного підприємства воно формується

індивідуально на основі наявних особливостей і відповідно стратегії впровадження проєктів можуть кардинально відрізнятися [2].

Висновки. Стратегічне планування є одним із важливого осередка діяльності підприємства, де концепція управління стратегіями ще знаходиться в стадії становлення і тому для забезпечення успіху діяльності підприємства потребує вмілого використання її з урахуванням специфіки ринкових умов.

Для перспективного стратегічного планування необхідно врахувати комплексне створення програм та різних бізнес-проєктів, взаємодіяти з потенційними ринковими аудиторіями, реалізовувати стратегічні заходи по ризикам і загрозам діяльності підприємства та проводити якісний аналіз конкурентного середовища підприємства для інноваційного прориву. Саме таким і буде дієве і конкуруюче підприємство, де бізнес буде процвітати, а ключовою функцією менеджменту стане стратегічне планування.

Список використаної літератури

1. Данілова Є. І. Взаємозв'язок стратегічного та оперативного управління в системі управління компанією. *Економіка. Соціологія. Менеджмент*. 2019. № 4. С. 24-27.
2. Жигалкевич Ж. М., Драгомощенко А. О. Стратегічне планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. №33. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-27>
3. Мовчан У. В. Проблеми стратегічного планування в Україні в контексті повномасштабної війни. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*. 2022. №2 (54). С.23-26.
4. Мушкевич Ю. В. Роль стратегічного планування в ефективному управлінні вітчизняними підприємствами. *Економічні горизонти*. 2022. № 3(21). С. 4–12.
5. Піхур І. В. Розвиток системи управління підприємством в нестабільному конкурентному середовищі. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2010. № 2. С. 217-220.
6. Скібіцька Л. І., Матвеев В. В., Щелкунов В. І., Подреза С. М. Стратегічне управління корпораціями : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 480 с.

REFERENCES

1. Danilova E. I. (2019) Vzayemozv'yazok stratedichnoho ta operatyvnoho upravlinnya v systemi upravlinnya kompaniyeyu [Relationship between strategic and operational management in the company management system]. *Ekonomika. Sotsiologiya. Menedzhment*, (4), 24-27.
2. Zhigalkevich Zh. M., Dragomoshchenko A. O. (2021) Stratedichne planuvannya zovnishn'oeconomichnoyi diyal'nosti pidpryyemstva [Strategic planning of the enterprise's foreign economic activity]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, (33), Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-27>
3. Movchan U. V. (2022) Problemy stratedichnoho planuvannya v Ukrayini v konteksti povnomasshtabnoyi viyny [Problems of strategic planning in Ukraine in the context of a full-scale war]. *Visnyk NTUU «KPI» Politologiya. Sotsiologiya. Pravo*, (2(54)), 23-26.
4. Mushkevych YU. V. (2022) Rol' stratedichnoho planuvannya v efektyvnomu upravlinni vitchyznyanymy pidpryyemstvamy [The role of strategic planning in effective management of domestic enterprises]. *Ekonomichni horyzonty*, (3(21)), 4-12.
5. Pikhur I. V. (2010) Rozvytok systemy upravlinnya pidpryyemstvom v nestabil'nomu konkurentnomu sere dovishchi [Development of the enterprise management system in an unstable competitive environment]. *Zbirnyk naukovykh prats' Khmel'nyts'koho instytutu sotsial'nykh tekhnolohiy Universytetu «Ukrayina»*, (2), 217-220.

6. Skibitska L. I., Matveev V. V., Shchelkunov V. I., Podreza S. M. (2019) *Stratehichne upravlinnya korporatsiyamy* [Strategic Corporate Governance]. Kyiv: Center for Educational Literature.

MAKOVETSKAYA IRINA, YUGOV VLADISLAV. PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF STRATEGIC PLANNING OF ENTERPRISE ACTIVITIES. *The article is devoted to the essence of strategic planning and the importance of its use at the enterprise in the implementation of its activities. The advantages of strategic planning of the company's activities, which are manifested due to the nature of the tasks solved at the same time, as well as the methods of their solution, are analyzed. It is proven that strategic management includes three components: strategic planning, strategy implementation, strategic control. It is described that one of the main goals facing the strategic planning of the enterprise is to ensure existing advantages and create new opportunities by coordinating the actions of managers. It follows from this that strategic planning is one of the important aggregate elements of the entire management process at the enterprise. The sequence for the formation of strategic planning goals for improving competitive positions in the enterprise environment is given. In accordance with the practice of global enterprises, it is highlighted that the implementation of strategic development plans at the enterprise helps to increase its financial and economic success in foreign markets, which leads to the strengthening of the efficiency of the economic growth of the company. A successful strategic plan can be considered a system of measures that leads to effective adaptation of the enterprise to the conditions of the external market environment. The main stages of the strategic planning process are considered, which allow the implementation of measures necessary for the long-term development of the strategic planning of the enterprise's activities into the enterprise management system.*

Key words: *strategic planning, strategy, enterprise, management, external and internal environment*